

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

תוכן

- א. מתנה נמי ניהא ליה דליקום בהמנותיה זבנה אורתה ויהבה במתנה ... נפלה ליה בירושה ... גבי איהו בחובו חזינא אי אית ליה ארעא אחריתי ... מתנה בירושה דהא ממילא וחד אמר מתנה כמכר.....1
- ב. עד דמתחלן יומי אכרזתא.....2
- ג. מה שאירש מאבא מכור לך מה שתעלה מצודתי מכור לך לא אמר כלום מה שאירש מן אבא היום מכור לך מה שתעלה מצודתי היום מכור לך דבריו קיימין.....3
- ד. האומר לחברו שדה שאני לוקח לכשאקחנה קנויה לך מעכשיו.....3
- ה. האומר לאשה התקדשי לי לאחר שאתגייר ... לאחר שתמות אחותיך אינה מקודשת 4
- ו. המוצא שטר הקנאה בשוק יחזירו לבעלים ... הא שעבד נפשיה ... לא חיישינן לפרעון 4
- ז. דשומא הדר לעולם.....5

דף טז.

א. מתנה נמי ניהא ליה דליקום בהמנותיה זבנה אורתה ויהבה במתנה ... נפלה ליה בירושה ... גבי איהו בחובו חזינא אי אית ליה ארעא אחריתי ... מתנה בירושה דהא ממילא וחד אמר מתנה כמכר

נפלה השרה¹ בירושה מהנגזל לגזלן לא קנה לוקח שאין כאן הוכחה על קיום נאמנותו, שהרי לא טרח בה.

נתנה לו הנגזל במתנה, י"א² שדינו כמכר, שגם מתנה אין נותנים אא"כ טרח למצוא חן בעיני הנותן, וגם בטירחה זו יש הוכחה שרוצה בקיום נאמנותו.

¹ שו"ע ונו"כ שם

² שו"ע ונו"כ שם ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

וקנה הלוקח, וי"א³ שאין דינו כמכר א"כ יתברר שנתכוין הגזלן לטרוח לשם כך.

מכרה הגזלן לאחר ואח"כ קנאה מהנגזל, ומיד אח"כ חזר ומכרה או נתנה לאחר, יש אומרים שלא קנה לוקח ראשון⁴, ואם מכרה או נתנה לאחר קודם שקנאה מהנגזל, לכו"ע לא קנה ראשון⁵.

היה הנגזל⁶ חייב לגזלן, והיו לו שדות אחרים, וביקש הגזלן מהנגזל שיתן לו שדה זו בחובו, ה"ז כאילו קנאה וזכה הלוקח אבל אם אין לו קרקע אחרת, וכן אם לא ביקש הגזלן שדה זו, אין כאן הוכחה.

ב. עד דמתחלץ יומי אנרזתא

בכל מה שהתבאר אם⁷ לא קנאה הגזלן מן הנגזל עד שתבע אותו הלוקח לדין על שמכר לו קרקע גזולה, וכבר התחילו ב"ד להכריז על נכסיו כדי להגבות ללוקח, לא קנה הלוקח, דלא מוכח שמשום קיום נאמנותו קנאה, אלא מכח הכרח ב"ד, אולם משום תביעה לב"ד לבד, אינו גורע מקיום נאמנותו.

³ רמ"א שם, וסיים שכן נ"ל עיקר. ועי' פת"ש וביאור הגר"א ובערוה"ש מה שהעיר משו"ע או"ח סימן קנג לענין מתנה בביהכנ"ס.

⁴ בשו"ע כתב שאף כשמכרה לשני אחר שקנאה מהנגזל לא קנה ראשון, ופירש בב"י בפירוש ראשון דאיידי כשמיד אחר המכירה מכרה לשני, הרי מוכח שלא נתכוין להשאירה ביד לוקח ראשון (ובערוה"ש כתב שאם מכר מיד כו"ע מודים, וצ"ע), ובפירוש שני כתב שאפילו לא מכרה מיד, שכל הסברא דניחא ליה דליקום בהימנותיה אינו אלא אומדנא, ולכן כשרואים שמכרה לשני, הרי שוב אין כאן אומדנא שלהחזיק המקח הראשון נתכוין, ועי' להלן, ומ"מ דעת הטור שבכל אופן קנה לוקח ראשון, דמיד כשקנאה מהנגזל זכה הראשון, ושוב אינו יכול למכרה לאחר, וכן פסק הלבוש, וכתב דאם כסברת הי"א א"כ כשקנה ולא מכר לאחר אם יאמר שלא קנה ללוקח אלא לעצמו, נאמר שלא קנה הלוקח, ובגמרא משמע דלא תליא ברצון הגזלן. עיין שם, ונראה דהיינו לאחר זמן, אבל כשקנה מיד, נראה שאף לתירוץ ראשון יכול לומר שלא נתכוין עבור הלוקח, וכ"ש כשאמר כן בפירוש לפני כן.

⁵ רמ"א שם, שיותר מסתבר לומר שנתכוין להעמידו ביד שני וזכה שני, ובזה כו"ע מודים, וכתב במנח"פ שאם לוקח שני הכיר שהיא גזולה ונמצא שלא קנה, מ"מ לגבי ראשון הוי כחזרה ושניהם לא קנו.

⁶ שו"ע ונו"כ שם ג

⁷ שו"ע ונו"כ שם א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

**ג. מה שאירש מאבא מכור לך מה שתעלה מצודתי מכור לך
לא אמר כלום מה שאירש מן אבא היום מכור לך מה
שתעלה מצודתי היום מכור לך דבריו קיימין**

דבר שאינו ברשותו⁸ דינו כדבר שלא בא לעולם ואינו יכול להקנותו.

כיצד⁹, אמר מה שאירש מאבא (או משאר מורישיו) מכור לך, לא אמר כלום, ויכולים שניהם לחזור¹⁰, ואפילו ירש אח"כ הנכסים אין ללוקח בהם כלום, ויש אומרים¹¹ שאם מכר לו דבר מסוים¹² ואמר חפץ זה או שדה זו¹³ שאירש אני מוכר לך קנה.

דף טז:

**ד. האומר לחברו שדה שאני לוקח לכשאקחנה קנויה לך
מעכשיו**

⁸ שו"ע ונו"כ רמ"ה וריא א

⁹ שו"ע ונו"כ שם

¹⁰ ועי' שו"ת רשד"ם חו"מ סימן שעג בשם המרדכי שכתב בהא דמה שאירש מאבא או מה שתעלה מצודתי שאין זה משום דשלב"ל אלא משום דהוי אסמכתא, עיין שם

¹¹ רמ"א שם.

¹² והוא דעת הטור בשם ר"ת, וכתב הסמ"ע דכיון שבירר מקחו וירושה ממילא אתי לא חשבינן כולי האי כדשלב"ל, אבל שלא בירושה אף בשדה זו לא קנה, והסכים עמו הש"ך, ודחה דברי הלבוש דמשמע דאף שלא בירושה הדין כן, ולכאורה גם בב"ח משמע קצת כהלבוש. כתב בדברי משפט דאפילו לר"ת אינו אלא כשמקנה לו גוף הקרקע לכשאירש מאבא, אבל כשמקנה לו גוף לפירות לא קנה, דפירות אינם בעולם ולא עבידי דאתו, עיין שם. ועי' עוד במשל"מ פ"ד מאישות שדן בענין מחוסר זמן אי הוי כדשלב"ל, ובאבני מילואים סימן מג, ובנה"מ סימן ריא כתב דמחוסר זמן לא הוי כדשלב"ל, ומ"מ צריך לסיים הדבר, עיין שם, ועי' משפט שלום סימן רט סעיף ד, ובמה שדן שם בענין דבר המושכר לאחרים אם חשיב שאינו ברשותו, עיין שם שהאריך בזה.

¹³ כתב בנה"מ סק"ב דהא דמהני בשדה זו, היינו דוקא כשאין שם יורש אלא הוא, אבל אם יש כמה יורשים, אף על פי שלבסוף הגיע לחלקו שדה זו, לא מיבעיא שהגיע לחלקו ע"י עילוי דמים, דמי ממש לשדה זו לכשאקחנה מכור לך דלא מהני, אלא אפילו נפל לחלקו ע"י גורל, כיון דקיי"ל אחין שחלקו לקוחות הן, דמי לשדה זו לכשאקחנה, והוכיח מהא דסימן קנד סעיף יז כשהתנה שאם יפול לחלקו לא יוכל למחות

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטלי' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

להלכה האומר שדה זו¹⁴ לבשאקחנה קנויה לך לא אמר כלום¹⁵, וכן האומר מה שתעלה מצודתי היום מכור לך לא קנה.

ה. האומר לאשה התקדשי לי לאחר שאתגייר ... לאחר שתמות אחותיך אינה מקודשת

כבר התבאר ביבמות דף צב: צנ: ובכתובות דף נח: שהאומר לאשה¹⁶ הרי את מקודשת לי בפרוטה זו לאחר שאתגייר או לאחר שתתגיירי, לאחר שאשתחרר לאחר שתשתחררי, לאחר שימות בעליך לאחר שתמות אחותך אינה מקודשת, לפי שאינו יכול לקדשה מעכשיו שאין קידושין תופסין לו בה שהרי הוא דבר שלא בא לעולם, וקי"ל שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. ואפילו אם הקדושין בעין, מ"מ קדושין הראשונים לאו קדושין הם וצריך לקדשה מחדש אחר שנתגייר, ויאמר אז שמקדש אותה בזה, ודוק' כשהם עדיין בעין¹⁷.

והאומר¹⁸ ליבמה הרי את מקודשת לי בפרוטה זו לאחר שיחלוץ לך יבמיד הרי זו ספק מקודשת, שהרי גם אם קידשה זר ללא חליצה הרי זה ספק קידושין.

ו. המוצא שטר הקנאה בשוק יחזירו לבעלים ... הא שעבד נפשיה ... לא חיישינן לפרעון

¹⁴ בסוגיא משמע דלאו דוקא, ובין בשדה זו ובין בשדה סתם לא קנה, ועי' חידושי מהר"ץ חיות שם, ובגמרא (כתובות דף נט ע"א) אמרו לגבי הקדש שאם אמר שדה זו שאני מוכר לך לבשאקחנה תקדש דקדשה, כיון שעתה הוא ברשותו, ובחידושי רעק"א סימן רט סעיף ד כתב כן לענין קנין, עיין שם, ועי' אור שמח פכ"ב מה' מכירה ה"י, ובחזו"א חו"מ ליקומים סימן ח סק"ד וס"ק יא.

¹⁵ שו"ע ונו"כ שם

¹⁶ שו"ע ונו"כ מה

¹⁷ ב"ש שם מ. ועיי"ש בהמקנה בקונ"א שדן אם צריכה לומר הן או שמוכת מקידושין ראשונים שכבר נרצתה והוכיח מל' הב"ש שאין צריכה לומר הן.

¹⁸ שו"ע ונו"כ שם ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

כבר התבאר לעיל דף יג. ודף יד. שהמוצא¹⁹ שטר מתנת בריא או שטרי מכר, אפילו אומר הנותן או המוכר שיתנוהו למקבל מתנה או ללוקח לא יתנו לו, שמא כתובים היו ונמלך עליהם שלא ליתנם ויבא לטרופ לקוחות שמכר להם אחר מתנה או מכירה זו שלא כדין, ושמא הוא עושה קנוניא על האחרון שנתן או שמכר לו וחזר בו ומודה לזה. ויש אומרים שאפילו אין כתוב בו קנין, אם יש בו חתימת עדים²⁰ יחזיר למקבל, וכן אם הביא המקבל ראייה שכבר הגיע השטר לידו, אפילו אם אין בו קנין יחזיר לו²¹.

ואם הוא שטר הקנאה שפירש בו שהקנה לו נכסיו מיד, אף על פי שלא הגיע השטר לידו יחזירו לו שהרי משעה שקנו מידו זכה בהן אפילו לא לא בא השטר לידו וכי טריף בדין טריף.

ז. דשומא הדר לעולם

הגבו למלוה²² קרקע בחובו, ולאחר זמן השיגה ידו של לוח ורוצה לפרוע ולהחזיר לו הקרקע, תיקנו חז"ל דשומא הדרא כלומר שהשומא חוזרת, משום לעשות הישר והטוב, שנאמר (דברים ו יח) וְעֲשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי יְקֹנָק, ואפילו לאחר כמה שנים מסלקין את המלוה מהקרקע. אבל מטלטלין אינם חוזרים. ועיקר דין זה מבואר להלן דף לה.

לוח שהגבה²³ למלוה קרקע או מטלטלין, ואח"כ נזדמנו לו מעות ורוצה שיחזיר לו מה שהגבהו, אין שומעין לו²⁴.

¹⁹ שו"ע ונו"כ שם יד

²⁰ שו"ך שם ס"ק לו לדעת הפוסקים דעדיו בחתומיו זכין לו, וכמ"ש הש"ך בסימן לט סעיף יג דקיי"ל כן, והביא הש"ך מדברי הב"ח שסובר שאף למ"ד עבחו"ל חיישינן שמא זרקו לאשפה ונתבטל ממנו דין שטר, והש"ך דחה דבריו, עיין שם, ועי' בביאור הגר"א שנראה דעתו כהש"ך, ועי' קצה"ח סימן לט סק"ו ובקהילת יעקב ב"מ סימן יט ובטבעת החושן ח"ה.

²¹ סמ"ע וש"ך שם, דבכה"ג ליכא למיחש למידו, ונראה דמ"ש הסמ"ע שמביא ראייה שבא לידו מיום הכתיבה, לאו דוקא הוא, וגם הש"ך השמיטו, דאפילו יש לו עדים שהגיע לידו לאחר יום הכתיבה תו ליכא למיחש לקנוניא.

²² שו"ע ונו"כ קג ט

²³ רמ"א שם

²⁴ שלא אמרו שומא הדרא כי אם כשהגבהו ע"י ב"ד, ובמטלטלין בלא"ה לא הדרא, כמ"ש הרמ"א שם בראש הסעיף, ועי' סמ"ע וש"ך שם באיזה אופן נקרא גביה ע"י ב"ד לענין זה. ובד"ג כלל כה סימן ב כתב בשם שו"ת ר' עניזל סימן ד שאם גבו ממנו ביתו בערכאות ומכרו עפ"י הכרזה בפחות משוויו, פשוט דבכה"ג לא עדיף

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

אולם אם שמו²⁵ לבעל חוב בחובו ואח"כ נודע שהיו ללוה מעות מצויים, הוי שומא בטעות, ואם ירצה המלוה יכול לכופ ללוה שיקחנו ויתן לו מעות, אבל אם לא היו לו באותה שעה והעשיר אח"כ, אינו יכול לכופו שיחזור ויקחנה.

דינא דמלכותא משומא ע"י ב"ד דהדרא, וחייב הקונה או המלוה להחזיר הבית ללוה, והאריך שם בענין דינא דמלכותא, וכתב עוד שם שדיני ערכאותיהם אין להם דין דינא דמלכותא, ועי' בד"ג שם עוד כמה הלכות בדינא דמלכותא, ובשו"ת השיב משה סימן צ, אמנם בד"ג כלל כז סימן כז הביא בשם שו"ת בית שלמה חו"מ סימן צו שבגבו בערכאות, מדינא א"צ להחזיר, אלא שלפנים משורת הדין צריך להחזיר, עיין שם. ובכסף הקדשים מסתפק בזה. ועי' שו"ת חת"ס חו"מ סימן יא שמדבריו נראה שגם בכה"ג אמרינן דינא דמלכותא דינא וא"צ להחזיר הבית, וגם בשו"ת דברי חיים ח"ב חו"מ סימן ל וסימן מח משמע שיש דינא דמלכותא בכה"ג שו"ע ונו"כ שם יא²⁵

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

